

Інформаційна довідка
щодо європейського спільного управління
сектором безпеки і оборони в контексті утворення в Європарламенті
постійного комітету з питань безпеки та оборони*

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто діяльність підкомітету Європейського Парламенту з питань безпеки та оборони (SEDE) і питання створення на його базі відповідного постійного комітету. Узагальнено результати роботи SEDE за п'ять років, відображено зміни тематики законодавчих і незаконотдавчих документів підкомітету з питань безпеки та оборони, зумовлені збройною агресією російської федерації (далі – рф) проти України. Висвітлені у дослідженні питання репрезентують напрям спільної європейської оборони, його втілення у Білій книзі, що є актуальним для України з огляду на євроінтеграційний трек парламенту, міжпарламентську співпрацю комітетів у сфері безпеки та оборони, розробку аналітичних документів публічної політики.*

***Ключові слова:** Європейський Парламент, підкомітет/комітет з питань безпеки та оборони (SEDE), законодавчі і незаконотдавчі документи, спільна політика безпеки та оборони (CSDP).*

Вступна частина.

Спільна зовнішня політика та політика безпеки Європейського Союзу (далі – ЄС) спрямована на вирішення конфліктів і сприяння міжнародному взаєморозумінню. Така політика має на меті: зберегти мир; зміцнити міжнародну безпеку; сприяти міжнародній співпраці; розвивати та зміцнювати демократію, верховенство права й повагу до прав людини та основних свобод. У зовнішній політиці основним органом ЄС, що приймає рішення, є Європейська Рада, до складу якої входять глави держав та урядів держав-членів ЄС. Більшість рішень щодо зовнішньої політики та політики безпеки вимагають згоди всіх держав-членів ЄС.

Комітети Європейського Парламенту є однією із ключових ланок законодавчої процедури Європейського Союзу. Постійні комітети складаються з депутатів Європейського Парламенту, які обираються на прямих виборах кожні п'ять років. Одним із таких комітетів є комітет закордонних справ (AFET¹), який раніше мав назву «із політичних справ». До грудня 2024 року AFET включав два підкомітети (з питань прав людини і з питань безпеки та оборони) та відповідав за:

- спільну зовнішню політику та політику безпеки (CFSP) і Європейську політику безпеки та оборони (ESDP);
- відносини з іншими інституціями та органами ЄС, ООН й іншими міжнародними організаціями і міжпарламентськими асамблеями з питань, що належать до його сфери відповідальності;
- зміцнення політичних відносин із третіми країнами, особливо з тими, що знаходяться в безпосередній близькості до Союзу, на основі великих програм співпраці та допомоги або міжнародних угод, таких як угоди про асоціацію та партнерство;

---

¹ Committee on Foreign Affairs (AFET). URL: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vh7ykayxb3dk>

- відкриття, моніторинг і завершення переговорів щодо приєднання європейських держав до Союзу;
- питання, що стосуються прав людини, захисту меншин і просування демократичних цінностей у третіх країнах.

Зміни у безпековому ландшафті зумовлюють необхідність перегляду безпекової парадигми в Європі. Як зауважила Голова SEDE Агнес-Марі Штрак-Ціммерман: «Неспровокована та незаконна агресивна війна Росії проти України вирвала Європу зі сну й викликала нове відчуття терміновості «регенерації європейської оборони»²; «ЄС має створити спільну оборонну військову силу, щоб адаптуватися до дедалі небезпечнішого сусідства з новими війнами у Східній Європі та на Близькому Сході»³.

Особливу роль у цих процесах відіграє безпековий сектор Європарламенту, який, з огляду на збройну агресію РФ, стикнувся з багатьма складнощами.

Дії ЄС у безпековій сфері завжди визнавалися обмеженими, зокрема щодо спільних оборонних закупівель. Формування власної оборонної стратегії, максимально незалежної від США, збільшення ролі Європейського Парламенту в цих процесах – перебувають на порядку денному ЄС. Визнання оборони пріоритетом і ключовим сектором для завершення створення єдиного оборонного союзу, на переконання президента Європейської Комісії Урсули фон дер Ляєн, потребує втілення у Білій книзі про майбутнє європейської оборони⁴.

З огляду на наведене, посилення управління питаннями безпеки та оборони в європейському просторі набуває актуальності.

Основна частина.

Підкомітет з питань безпеки та оборони (Subcommittee on Security and Defence, SEDE) протягом останніх п'яти років був у структурі Комітету закордонних справ Європейського Парламенту і відповідав за безпекову та оборонну політику Європи, включаючи відповідні інституції, операції, розвиток відносин зі стратегічними партнерами та третіми країнами. Під час дев'ятого скликання Європарламенту (2019–2024) підкомітет нараховував 30 членів.

У звіті про роботу SEDE наведено такі статистичні дані⁵: 81 засідання підкомітету, 28 законодавчих (1 доповідь і 4 висновки) і незаконодавчих (19 доповідей і 4 висновки) документів (Рис. 1), 20 місій і ad hoc делегацій, 26 громадських слухань, 30 брифінгів і досліджень. Підкомітет посилив свою контрольну роль щодо законодавства ЄС, у тому числі шляхом участі у підготовці правових актів ЄС, а також підкреслив необхідність покращення реалізації гендерної політики, впливу жінок на розв'язання конфліктів.

² European Parliament. Committees. SEDE. URL: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/sede/about>

³ SEDE: Security and defence: A different world. URL: <https://euobserver.com/eu-political/ar961864c8>

⁴ White paper on the future of European defence. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2024\)766229](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2024)766229)

⁵ SEDE. Subcommittee on Security and Defence. Activity Report (2019–2024). URL: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/286133/SEDE_activity_report_2019-2024.pdf

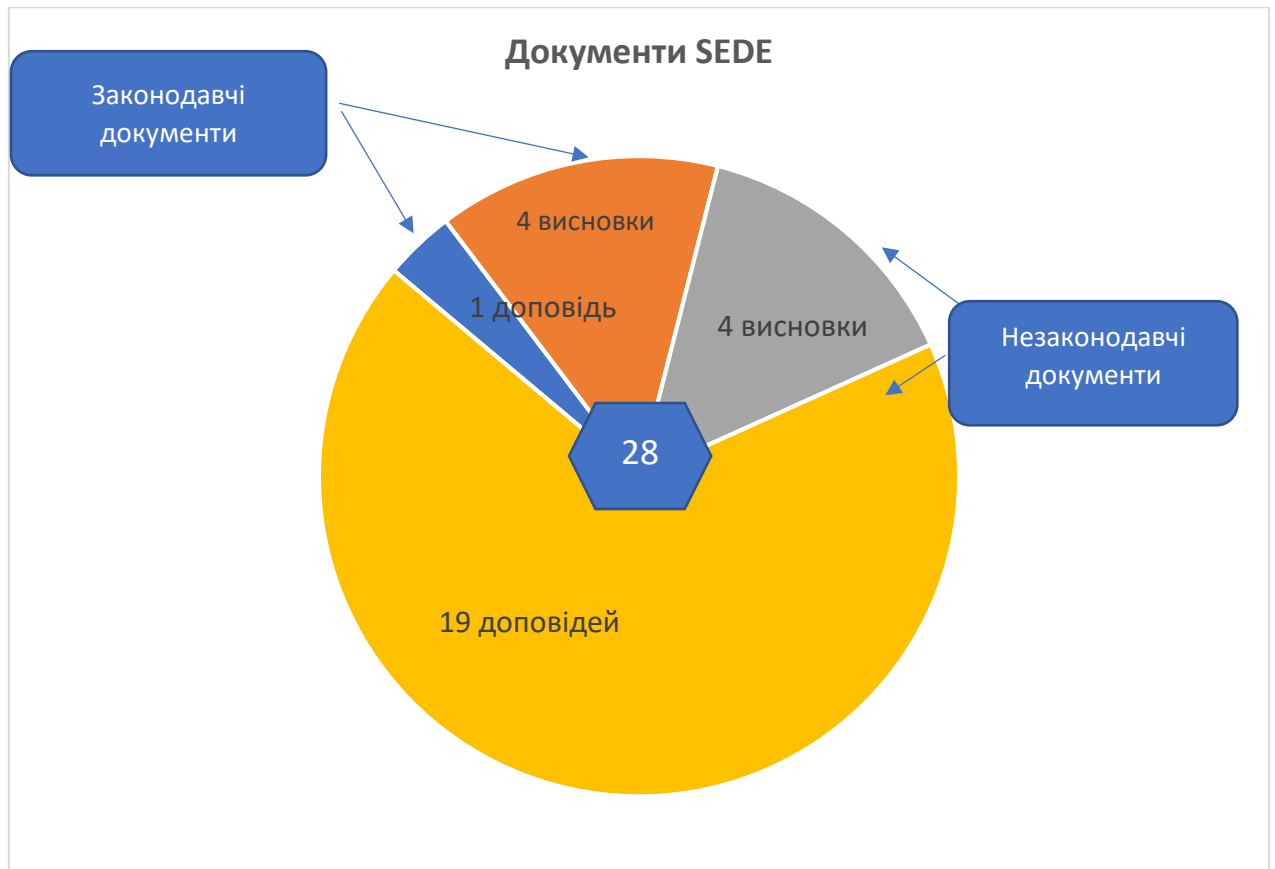

Рис. 1

Наприклад, законодавчі документи (Legislative files) (Табл. 1, 2)⁶:

Табл. 1

Reports

Title	Reference
Establishing the European defence industry reinforcement through common procurement act	
<u>Summary:</u> By means of this legislative resolution the European Defence Industry Reinforcement through Common Procurement Act (EDIRPA) was established which aims to enhance the European Defence Technological and Industrial Base (EDTIB) through Member States working together on common procurement from its entry into force until December 2025. EDIRPA focuses on increasing competitiveness, cross-border cooperation, and replenishing stockpiles depleted by transfers to Ukraine. With a budget of EUR 300 million, the act emphasises cooperation between Member States and associated countries. Grants will be awarded based on criteria like the number of participating states, contribution to the EDTIB, and involvement of SMEs. An evaluation report will be submitted by the Commission by December 2026 to assess the instrument's impact and identify critical dependencies.	2022/0219(COD) Rule 58, main ITRE Co-Rapporteurs: Michael GAHLER - AFET/SEDE (EPP), Zdzisław KRASNODĘBSKI - ITRE (ECR) Adopted in Plenary: September 2023

⁶ Там само.

Opinions

Opinion on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS2)	
<p><u>Summary:</u> The legislative resolution mandates Member States to establish national cybersecurity strategies, designate authorities, and set up incident response teams. It enforces risk management and reporting obligations for critical sectors such as energy, transport, and health, and important sectors like food and digital suppliers. The directive promotes EU-level cooperation, establishing a Cooperation Group and the European cyber crisis liaison organisation network (EU-CyCLONe). It also includes voluntary peer reviews, simplifies reporting obligations, and provides for remedies and penalties to ensure compliance. Public administration entities, excluding those involved in national security and law enforcement, are included in its scope</p>	<p>2020/0359(COD)</p> <p>SEDE Rapporteur: Markéta GREGOROVÁ (Greens)</p> <p>Adopted in Plenary: November 2022</p>

Наприклад, незаконодавчі документи (Own-initiative reports (INIs)) (Табл. 3, 4)⁷:

Reports

EU-NATO cooperation in the context of transatlantic relations	
<p><u>Summary:</u> The resolution stresses NATO's role as the bedrock of transatlantic security for the last 70 years. Members support strengthening this cooperation to address emerging threats and uphold democratic values. They endorsed the proposed EU-US security dialogue and the importance of US forces in Europe. The report highlights the need for EU-NATO collaboration on issues like climate change, cyber security, and counter-terrorism, and calls for a coordinated response to threats from Russia and China. It advocates for enhancing EU defence capabilities and strategic autonomy, complementary to NATO. Members urge regular EU-NATO summits and propose creating a permanent Council of EU Defence Ministers to maximise cooperation</p>	<p>2020/2257(INI)</p> <p>Rapporteur: Antonio LÓPEZISTÚRIZ WHITE (EPP)</p> <p>Adopted in Plenary: July 2021</p>

Opinions

Opinion on regulatory framework of ethical aspects of artificial intelligence, robotics and related technologies	
<p><u>Summary:</u> The EP urges the Commission to propose a comprehensive regulatory framework for AI, robotics, and related technologies in the EU, based on Union law, the Charter, and international human rights law. This framework should establish equal standards across the Union, particularly for high-risk technologies, while fostering innovation and protecting Union values. The regulation should prioritise human-centric, human-made, and human-controlled AI, ensuring safety, transparency, and accountability. It should safeguard and find remedies to bias and</p>	<p>2020/2012(INI)</p> <p>SEDE Rapporteur: Urmaz PAET (RENEW)</p> <p>Adopted in Plenary: October 2020</p>

⁷ Там само.

discrimination, promote social responsibility and gender equality, and prioritise environmental sustainability. Each Member State should designate an independent body to monitor compliance, while the Commission should ensure consistent application and act as a centre of expertise for AI-related issues, including security and defence.	
---	--

У цілому, *законодавчі* документи у розглядуваний період стосувалися питань: європейської оборонної промисловості та спільного акта про закупівлі у сфері оборони; кібербезпеки та скасування Директиви (ЄС) 2016/1148 (NIS2); стійкості критичних об'єктів; створення Платформи стратегічних технологій для Європи («STEP»). А *незаконодавчі* документи (з власної ініціативи) – реалізації Спільної політики безпеки та оборони (звіти за різні роки); співпраці з окремими державами в оборонній сфері; експорту зброї: виконання Спільної позиції 2008/944/CFSP; контролю над ядерним озброєнням; управління постійним структурованим співробітництвом (PESCO); співпраці ЄС – НАТО; потенціалу кіберзахисту ЄС; контролю над зброєю масового знищення і режимами розброєння; впливу змін клімату; безпеки в Індो-Тихоокеанському регіоні; Східного партнерства; розгортання бойових груп ЄС; цивільної безпеки; космічного оборонного потенціалу; впливу Китаю на критичну інфраструктуру; штучного інтелекту; закупівель в оборонній сфері; форсайту щодо критичних технологій для безпеки та оборони.

Тематикою для *громадських слухань*, що проводилися SEDE, стала (Табл. 5):

Табл. 5

Європейська космічна безпека та оборона	Системи з підтримкою штучного інтелекту в безпеці та обороні
Контроль над ядерною безпекою	Спільні підходи до оборонного планування та закупівель в ЄС
Безпекова ситуація в Сахелі	Колективна безпека в Перській затоці
Безпека в Східному партнерстві: російська військова доктрина, позиція сил і розвиток можливостей	Індо-Тихоокеанська стратегія ЄС
Застереження про взаємний захист (ст. 42(7) ДЄС)	Ризики та політичні відповіді на прямі іноземні інвестиції в ЄС
Стратегія росії в кіберпросторі	Війна росії проти України
Оцінка політичних рамок з питань EU SSR & DDR – посилення інтегрованого підходу до CSDP	Іноземне втручання в Європарламенті
Російська дезінформація щодо її загарбницької війни проти України	Європейська оборонна промисловість
Зростання військового співробітництва росії та Китаю	Ситуація в Сирії
Співпраця ЄС – НАТО	Зростання геополітичної напруги: захист підводної інфраструктури

Також дослідницький інтерес представляють теми, замовлені SEDE Дослідницькій службі (Committees' research service) для поглибленого вивчення (близько 30) (Табл. 6):

Табл. 6

Місії та операції CSDP	10 років CSDP
Інституційна структура ЄС щодо питань оборони	Оборонна технологічна та промислова база ЄС
Звітність про експорт зброї	Як криза COVID-19 вплинула на безпеку та оборону ЄС
Контроль над ядерним озброєнням	Вплив зміни клімату на безпеку і оборону в ЄС
Безпека і оборона в Індо-Тихоокеанському регіоні	Проблеми безпеки на східному кордоні ЄС: яка роль CSDP?
Компетенція Європейського Парламенту у сфері спільної політики безпеки та оборони	Загрози безпеці підводних кабелів зв'язку та інфраструктури – наслідки для ЄС
Спроможність швидкого розгортання сил оборони ЄС	Кібербезпека в ЄС
Фінансування CSDP	інші

Таким чином, проведений моніторинг тематики, якою опікувався підкомітет Європарламенту з питань безпеки та оборони протягом 2019–2024 рр., вказує на системність підходів до проведених досліджень, обговорення їх результатів та надання висновків і рекомендацій. У розрізі років наочно простежується вплив тих чи інших явищ, ситуацій у світі, зокрема війни проти України, на діяльність SEDE. Тематика стосується як існуючих поточних викликів, так і перспективного впливу на майбутнє ЄС.

Ініціативи SEDE включають: Версальську декларацію глав держав і урядів, що закликає до зміцнення обороноздатності ЄС; Стратегічний компас (перша Біла книга ЄС з питань оборонної політики); запуск нових місій і операцій CSDP (спільна політика безпеки та оборони) ЄС; розширене використання Європейського фонду миру; інші.

Прагнучи до більшої координації на рівні ЄС, Європейський Парламент у грудні 2024 року проголосував за створення на базі SEDE повноцінного комітету з питань безпеки та оборони⁸ (рішення 2024/2115 (RSO) 18.12.2024⁹), кількість членів якого зростає до 43 осіб. Такий крок може розцінюватись як крок до формування Європейського оборонного союзу¹⁰.

⁸ MEPs to form new committees on defence and health. URL: <https://sciencebusiness.net/european-defence-fund/meps-form-new-committees-defence-and-health>

⁹ Decision on setting up a standing committee on Security and Defence and a standing committee on Public Health. URL: <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/document-summary?id=1799753>

¹⁰. MEPs to form new committees on defence and health. URL: <https://sciencebusiness.net/european-defence-fund/meps-form-new-committees-defence-and-health>

Мандат оновленого комітету поширюватиметься на «оборонні дослідження, розробки та інновації, спільне виробництво та управління життєвим циклом»; члени комітету матимуть право голосу в Європейському оборонному фонді (EDF) обсягом 7,9 млрд євро. Мандат охоплюватиме моніторинг та протидію гібридним загрозам, таку як: кіберзахист, захист космічних активів і критичної інфраструктури, пов'язаної з обороною. Частину повноважень щодо закупівель планується передати від транспортного комітету і комітету промисловості та досліджень (ITRE) задля досягнення цілей Європейської оборонно-промислової стратегії (EDIS) (перша в історії ЄС стратегія у сфері оборони, зокрема й оборонної промисловості).

Відповідно до згаданого рішення Європарламенту постійний Комітет з питань безпеки та оборони відповідатиме за: безпеку ЄС та оборонну інтеграцію і співробітництво в ЄС, включаючи питання, пов'язані з Європейським оборонним агентством; постійну структуровану співпрацю, контроль за спільною політикою безпеки та оборони (CSDP); фінансування оборонної промисловості. Зокрема, Комітет, серед іншого, відповідатиме за:

- події, що загрожують територіальній цілісності ЄС, його держав-членів і безпеці громадян ЄС;
- можливості та ресурси для цивільних і військових місій CSDP за межами ЄС;
- виконання та регулярний перегляд стратегічних оборонних рішень і політики;
- прогресивне формування спільної оборонної політики ЄС, що веде до Спільного оборонного союзу;
- можливості моніторингу та протидії гібридним загрозам із-за меж ЄС;
- обороноздатність, готовність та стійкість ЄС та його держав-членів;
- заходи та інструменти, пов'язані з оборонно-промисловою інтеграцією ЄС та співробітництвом у створенні єдиного ринку оборони;
- ініціативи, програми та політики, спрямовані на зміцнення європейської оборонної технологічної та промислової баз;
- міжнародні угоди щодо оборони;
- відносини з партнерами ЄС з безпеки та оборони, включаючи НАТО;
- багатосторонні рамки безпеки, експорт зброї та контроль з питань її нерозповсюдження, боротьбу з тероризмом.

Спільна політика безпеки та оборони (CSDP) потребує активної *міжпарламентської співпраці*. Правовою основою такої співпраці є: стаття 12 Договору про Європейський Союз (TEU), Протокол № 1 про роль національних парламентів у Європейському Союзі та Протокол № 2 щодо застосування принципів субсидіарності та пропорційності.

За результатами міжпарламентської співпраці складаються звіти (звіти про відносини між Європейським Парламентом і національними парламентами ЄС¹¹), політика безпеки (IPC CFSP/CSDP), в яких безпека займає окремі розділи.

Останніми роками співпраця Європарламенту (зокрема SEDE) з національними парламентами держав-членів ЄС базується на широкому спектрі політичних ініціатив

¹¹ Annual Reports. URL: <https://www.europarl.europa.eu/relnatparl/en/home/annual-reports>

та інституційних змін ЄС, які надають європейській обороні новий імпульс. Метою співпраці є: розвиток інноваційної та конкурентоспроможної європейської оборонної технологічної і промислової бази, зменшення залежності у критичних технологіях, підвищення стратегічної автономії ЄС у сфері оборони.

Результатом такої співпраці можна вважати прийняття Регламенту (ЄС) 2023/2418 щодо створення інструменту зміцнення європейської оборонної промисловості через спільні закупівлі (EDIRPA¹²), що має на меті стимулювати оборонну промисловість і допомогти державам-членам ЄС модернізувати озброєння (Дослідницькою службою підготовлено аналітичну записку з питань порівняльного законодавства щодо оборонних закупівель у державах-членах НАТО¹³). Цей документ є важливим і для України з огляду на вироблення єдиних шляхів ефективних та прозорих процедур оборонних закупівель, їх узгодження із загальноприйнятими практиками держав-членів ЄС. Окрім того, актуалізованими можуть бути міжкомітетські засідання Верховної Ради України та Європейського Парламенту, зокрема засідання та інші заходи Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки та оборони і Комітету Європейського Парламенту з питань безпеки та оборони (у форматі level to level) за кластером політики безпеки, спільної оборонної стратегії.

Висновки.

Створення на базі підкомітету Європейського Парламенту з питань безпеки та оборони постійного комітету та призначення першого в історії Єврокомісара з питань оборони та космосу засвідчують посилення уваги до спільної європейської безпеки та практичні кроки щодо її реалізації. У сучасних реаліях оборона стає головним пріоритетом з метою формування Європейського оборонного союзу, незалежного від США, задля допомоги в модернізації європейських збройних сил, збільшення потенціалу за допомогою флагманських оборонних проєктів, розвитку єдиного ринку оборони та покращення співпраці між ЄС і НАТО.

Цілі Білої книги європейської оборони (вихід якої очікується на початку березня 2025 року) включають: поповнення та вдосконалення європейських військових запасів; зміцнення європейської оборонної технологічної і промислової бази (EDTIB); створення дієвого єдиного ринку оборони.

Змінені підходи до спільної європейської безпеки та оборони вимагатимуть неабиякого консенсусу держав-членів ЄС і посиленої співпраці, зокрема з національними парламентськими «безпеково-оборонними» комітетами.

Переосмислення розуміння обороноздатності Європи, формування скоординованих підходів до спільної політики безпеки та оборони є важливим кроком до подальшої оборонної інтеграції, зміцнення європейської архітектури безпеки та тісної співпраці з українськими партнерами в цьому напрямку, вагомою складовою якої є міжпарламентська співпраця.

---

¹² Regulation (EU) 2023/2418 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 on establishing an instrument for the reinforcement of the European defence industry through common procurement (EDIRPA). PE/40/2023/REV/1. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R2418>

¹³ Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо оборонних закупівель у державах-членах НАТО. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/nscur_defense/analytical_notes-nb/74726.html

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.